

A Fővárosi Ítéltábla a felperesi jogi képviselő neve, címe) által képviselt I. rendű felperesneve, címe) I. rendű és II. rendű felperes neve, címe) II. rendű felperesnek – a alperesek jogi képviselőjének neve, címe által képviselt I. rendű alperes neve, címe I. rendű és a II. rendű alperes neve, címe) II. rendű alperes ellen iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2020. október 27. napján meghozott és 29. sorszám alatt kijavított 37.G.41.720/2019/26. számú ítélete ellen a felperesek részéről 27. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

k ö z b e n s ő í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság kijavított ítéletét megváltoztatja és megállapítja, hogy a felperesek és az I. rendű alperes között 2007. április 27. napján létrejött deviza alapú kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázatot korlátlanul a felperesekre terhelő rendelkezése tisztességtelen, ezért a szerződés érvénytelen.

Az elsőfokú bíróság ítéletének a perköltségekről és az eljárási illeték viseléséről szóló rendelkezéseit mellőzi.

A felek másodfokú perköltségét a felperesek javára személyenként 15.000 (tizenötezer) forintban állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] A felperesek többször módosított kereseti kérelmükben kérték annak megállapítását, hogy az I. rendű alperessel 2007. április 27. napján kötött deviza alapú kölcsönszerződésük az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatásra és ezzel összefüggésben a kölcsön devizanemére vonatkozó rendelkezés tisztességtelensége miatt érvénytelen. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérték a szerződés érvényessé nyilvánítását, és a Kúria konzultációs testületének állásfoglalása alapján az árfolyamkockázat megosztását 20% - 80% arányban a felperesekre kedvezőbben. Az elszámolást illetően elsődlegesen a kölcsön folyósításakor alkalmazott árfolyamhoz képest 20%-kal magasabb fixált árfolyam alkalmazását, míg másodlagosan az árfolyamkockázatból adódó terhek 20% - 80% arányú megosztását kérték.

[2] Előadták, hogy 5.506.615 forintot fizettek meg az I. rendű alperesnek. A szerződés alapján 120 alkalommal 39.838 forintos törlesztőrészletet, azaz összesen 4.780.560 forintot kellett volna megfizetniük. Ehhez képest az az I. rendű alperes 2013. november 11. napjáig 6.667.711 forint tartozást tartott nyilván, amelyből következik, hogy az árfolyamkülönbség összege 1.887.181 forint. Ennek 20%-a 377.430 forint, amelyhez hozzá kell adni 4.780.560 forintot, vagyis a felperesek teljes fizetési kötelezettsége 5.157.990 forint volt. A felperesek teljesítése azonban ennél több, azaz 5.506.615 forint volt, tehát a felpereseknek visszajár 348.625 forint. A II. rendű alperessel mint a felmondott szerződésből eredő követelés engedményesével szembeni kereseti kérelmük túsra irányult.

[3] Az I. rendű alperes kérte a felperesek keresetének elutasítását és perköltségben való marasztalásukat. A II. rendű alperes érdemi védekezést nem terjesztett elő.

[4] Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperesek keresetét elutasította és kötelezte őket az I. rendű alperes perköltségének viselésére. Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperesek és az I. rendű alperes 2007. április 27. napján gépjármű vásárlás céljából 3.281.500 forint kölcsönösszegre vonatkozó deviza alapú, változó kamatozású kölcsönszerződést kötöttek. A kölcsön futamideje 120 hónap, az induló törlesztőrészlet összege 39.838 forint volt. A deviza alapú kölcsön árfolyamkockázatáról az I. rendű alperes a kockázattartó nyilatkozatban és a KÁSZF V.4. pontjában adott tájékoztatást. A szerződést az I. rendű alperes 2013-ban felmondta, és a szerződésből eredő követelését a cég1-re engedményezte. Ezután a cég1 a követelést továbbengedményezte a II. rendű alperesre. Az elsőfokú bíróság az ítélet indokolásában megállapította, hogy a felek között a szerződés az egyedi megállapodásban foglalt és a felek által aláírt tartalommal jött létre. A perbeli szerződés a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (rég. Hpt.) 2. számú mellékletének III.13. pontja szerint fogyasztási kölcsönszerződésnek minősül. A perben az I. rendű alperest terhelte annak bizonyítása, hogy az árfolyamkockázatot a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésének megfelelően feltárta és annak fogalmát a felperesek részére kellő időben bemutatta, valamint hogy az árfolyamkockázat telepítésére vonatkozó rendelkezések világosak és érthetőek voltak. A kockázat telepítése a főszolgáltatás körébe tartozott. A 93/13/EGK irányelv alapján az elsőfokú bíróság először azt vizsgálta, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezések világosak és érthetőek-e, illetve amennyiben nem, úgy a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a felperesek hátrányára állapítják-e meg. Az elsőfokú bíróság a kockázattartó nyilatkozat keltezésére alapján megállapította, hogy a felpereseknek a döntésre kellő idő, azaz egy nap állt rendelkezésre, így a nyilatkozatban foglalt tájékoztatás tartalmát a felperesek a szerződés megkötéséig megfontolhatták. A felperesek a kockázattartó nyilatkozat alapján tudatában voltak annak, hogy a kölcsönt forintban igényelték és forintban törlesztik, de a tartozásukat az I. rendű alperes devizában tartja nyilván. A felperesek megismerték az árfolyamkockázat fogalmát is, mivel a tájékoztatásból megtudták, hogy deviza alapú finanszírozás esetén az árfolyam előre nem kiszámíthatóan változik, amellyel összhangban a devizában fennálló tartozás forintban kifejezett értéke és így a törlesztőrészletek is változnak, vagyis az árfolyamváltozás kockázatot jelent. A perbeli tájékoztatás megfelel az EUB C-186/16. számú ítéletében foglaltaknak, mert kiterjed arra, hogy a forint leértékelődésének és a külföldi

kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészletekre milyen hatása van. A felperesek világos tájékoztatást kaptak arról, hogy a szerződés megkötésével bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállalnak, amely gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben a forint leértékelődik. Ellenkező utalás hiányában a felpereseknek meg kellett érteniük, hogy a számunkra kedvezőtlen változásnak nincs felső határa, illetve hogy a kockázat valós és azzal számolniuk kell. A tájékoztatásból megállapítható, hogy a felperesek a deviza alapú elszámoláshoz kapcsolódó árfolyamkockázat mibenlétét és realizálódásának hatását megérthették. Az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztónak a tájékoztatásból meg kellett értenie, hogy az árfolyamkockázat azt jelenti, hogy az általa fizetendő törlesztő részlet összege a devizában való nyilvántartás folytán az aktuális árfolyamtól függ. A kockázatfeltárás megfelelt a Kúria konzultációs testülete állásfoglalásának is, mert abból kitűnik, hogy a fogyasztóra hátrányos árfolyamváltozásnak nincs felső határa, továbbá hogy az árfolyamváltozás lehetősége valós, és az a futamidő alatt is bekövetkezhet, illetve hogy az árfolyamkockázat nem elhanyagolható mértékű kockázatot jelent. A tájékoztatás megfelelt a 6/2013. számú PJE határozat 3. pontjában, a 2/2014. számú PJE határozat 1. pontjában, továbbá az EUB C-51/17., C-26/13. és C-186/16. számú ítéletében foglalt követelményeknek is. Az elsőfokú bíróság mindezek alapján a felperesek keresetét elutasította. Megjegyezte, hogy a felperesek elszámolása egyébként téves volt.

[5] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (régi Pp.) 253. § (3) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereseti kérelem jogalapja tekintetében a közbenső ítélet meghozatalát, míg másodlagosan a régi Pp. 252. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára történő utasítását kérték. Előadták, hogy az elsőfokú bíróság a régi Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdése, a 2008/48 EKG irányelv, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 205. § (3) bekezdése, 205/C. §-a, 209. § (1) és (4) bekezdése, a Kúria 1/2014. PJE határozata, az EUB C-51/17. számú döntése, valamint az Alaptörvény R. cikk (2) bekezdése és XXVIII. cikke megsértésével hozta meg határozatát. A felperesek keresete a főszolgáltatás érvénytelenségének megállapítására irányult, ennek érdekében hivatkoztak az KÁSZF V.4. pontja és a kockázatfeltáró nyilatkozat tisztességtelenségére. Az V.4. pont csak általános jellegű tájékoztatást tartalmaz a devizában való eladósodás kockázatairól, amelyből a felperes nem tudhatta meg, hogy a svájci frank árfolyama egy esetleges pénzügyi válság idején jelentősen leértékelődik. Emellett az árfolyamkockázat, az árfolyamrés és az egyoldalú szerződésmódosítási jog szerződésbe való beépítése azzal a hatással járt, hogy a felperesek a fizetési kötelezettségeiket nem láthatták előre. A perbeli tájékoztatás nem felel meg az EUB C-51/17. számú ítélete 74. pontjában írt feltételeknek, mert nem tartalmazza a forint súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészletekre gyakorolt hatását. A tájékoztatás arra sem tért ki, hogy a szerződés teljesítése az árfolyamkockázat folytán a fogyasztó számára gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat. A felperesek a szerződés szerinti tájékoztatást nem kellő időben kapták meg, így nem volt lehetőségük, hogy a vállalt kockázatot alaposan át tudják gondolni. A tájékoztatás nem felel meg az EUB ítélete 78. pontjának sem, mert a felperesek abból nem ismerhették fel, hogy a forint leértékelődése milyen gazdasági következményekkel jár a pénzügyi kötelezettségeik teljesíthetősége tekintetében.

[6] Az alperesek fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

[7] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezést a 112/2021. (III. 6.) Korm. rendelet 27. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[8] Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelemben bírálta felül, mert annak fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [régi Pp. 228. § (4) bekezdés].

[9] A felperesek fellebbezése a jogalap tekintetében alapos.

[10] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, döntésével és annak jogi indokaival azonban az ítéltábla nem értett egyet.

[11] Az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel tisztességtelenségének vizsgálata során a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: irányelv) rendelkezéseiből és az azt értelmező EUB ítélezési gyakorlatából kellett kiindulni. Az árfolyamkockázatot a fogyasztóra terhelő kikötés – mint a főszolgáltatás körébe tartozó rendelkezés – akkor tisztességtelen, ha annak alapján a fogyasztót terhelő fizetési kötelezettség nem világos és nem érthető, és egyben a fogyasztó hátrányára jelentős egyenlőtlenséget okoz. Ezzel egyezően rendelkezik a régi Ptk. 209. § (5) bekezdése is.

[12] Az EUB C-51/17. számú „Ilyés” ítéletének 4. kérdésre adott válasza alapján a szerződési feltételek világosságának és érthetőségének vizsgálata során az összes szerződési feltétel kumulatív hatását értékelni kell, függetlenül attól, hogy az egyoldalú módosítás és az árfolyamrész alkalmazásáról szóló feltételeket a DH törvények utóbb tisztességtelennek minősítették. A három szerződési feltétel együttes hatása mellett a fogyasztó nem láthatta át, hogy a fizetési kötelezettségének módosulása mely feltételre vagy feltételekre vezethető vissza, ebből következően a fogyasztó nem volt abban a helyzetben, hogy fizetési kötelezettségét, illetve annak változási mechanizmusát előre lássa, vagy azt utóbb ellenőrizni tudja. Az átláthatóság az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel kapcsán tehát önmagában azért hiányzik, mert a szerződésben egyoldalú módosítási jog és árfolyamrész is szerepelt.

[13] A perbeli szerződésnek sem az egyedi része, sem a KÁSZF V.4. pontja nem tartalmaz az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást, csak a felperesek nyilatkozatát arra nézve, hogy az árfolyamváltozásnak a törlesztőrészletekre gyakorolt hatásával tisztában vannak, és viselik annak kockázatát, és ezzel összefüggésben az I rendű alperessel szemben minden igényről lemondanak. Az árfolyamkockázatról a felperesek által a szerződéskötés napját megelőző napon aláírt kockázatteltáró nyilatkozat tartalmaz tájékoztatást, amely valóban

felhívja a figyelmet a deviza alapú kölcsönök kockázatára, és a törlesztőrészletek árfolyamváltozás miatti növekedésének lehetőségére, de arra nem alkalmas, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó értékelni tudja egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is (EUB C-51/17. számú ítélet 78. pont, C-186/16. számú ítélet 51. pont). A tájékoztató csak arra utal, hogy a forint leértékelődése a törlesztőrészletek növekedéséhez vezet, de arra nem hívja fel a figyelmet, hogy ennek a kockázatnak nincs felső határa, és hogy a forint esetleges súlyos leértékelődése esetén a szerződés teljesítése a fogyasztó számára gazdaságilag nehezen viselhetővé válik.

[14] Az árfolyamkockázatot a felperesekre terhelő kikötésből eredő fizetési kötelezettség ezért nem világos és nem érthető, annak tisztességtelensége ugyanakkor csak abban az esetben állapítható meg, ha a feltétel a fogyasztó hátrányára jelentős egyenlőtlenséget okoz. Az EUB által a C-415/11. számú „Aziz” ügyben kifejtettek szerint az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti, a fogyasztó kárára előidézett „jelentős egyenlőtlenség” abban az esetben állapítható meg, ha a szerződési feltétel a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza a fogyasztót. A perbeli esetben az egyensúlytalan helyzet azért állapítható meg, mert a szerződés a fogyasztónak nem biztosít egyoldalú, a saját jövedelme szerinti devizanemre való áttérést lehetővé tevő módosítási jogot. A Ptk. régi 241. §-a szerint ha a felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán következik be egyensúlytalan, az egyik fél lényeges és jogos érdekét sértő helyzet, ez a bíróság beavatkozására ad lehetőséget, vagyis a jogszabály szerint az ilyen egyensúlytalanságot előidéző körülmények következményeit nem csak az egyik félnek, adott esetben a fogyasztónak kell viselnie. A perbeli szerződési konstrukció viszont nem hagy kétséget afelől, hogy az I. rendű alperes nemcsak a forint-svájci frank szokásos pénzpiaci keretek között kialakuló, hanem mindenféle, akár vis maior jellegű, a szerződéskötést követő okra is visszavezethető ingadozásának a törlesztőrészlet nagyságában konkretizálódó következményét a felperesekre kívánta hárítani. Ez egyben ki is zárta annak a lehetőségét, hogy a felperesek eredménnyel kérhessék a bíróságtól a pénzügyi válságra visszavezethető árfolyamváltozás következményei miatti, a régi Ptk. 241. §-ában írt szerződésmódosítást, hiszen a fizetési kötelezettséget az ilyen okokra is kiterjedően vállalta. A bírói gyakorlat szerint nemcsak a szerződés megkötésekor ismert körülményekre hivatkozással kizárt a szerződés bíróság általi módosítása, hanem akkor is, ha a szolgáltatás-ellenszolgáltatás meghatározásakor a felek jövőbeli bizonytalansági tényezőkkel számoltak. A korlátlan árfolyamkockázat viselésének fogyasztóra való telepítéséről szóló feltételek a felek viszonyában jelentős egyensúlytalanságot okoztak, ezért alappal feltételezhető, hogy a felperesek egyenrangú tárgyalási helyzetben az alacsonyabb kamat érdekében ilyen feltételeket nem fogadtak volna el.

[15] Mindebből következően a szerződésnek az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, amely – mint a főszolgáltatás körébe tartozó feltétel tisztességtelensége – az egész szerződés érvénytelenségét okozza.

[16] Az érvénytelenség jogkövetkezményeit illetően a felperesek helytállóan indultak ki a Kúria konzultációs testületének 2019. június 19. napján készült állásfoglalásából, amely

szerint a deviza alapú kölcsönszerződés árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételének érvénytelensége esetén az egyetlen alkalmazható jogkövetkezmény az érvényessé nyilvánítás.

[17] Az érvényessé nyilvánítás során módosított szerződési tartalom ugyanakkor nem eredményezhet más típusú szerződést. A Kúria 6/2013. PJE határozata alapján abból kell kiindulni, hogy a deviza alapú szerződés önálló szerződéstípus, amelynél az árfolyamkockázatot a kedvezőbb kamatmérték ellensúlyozza. A Kúria álláspontjából és az EUB C-260/18. és C-118/17. számú ítéleteiből egyaránt az következik, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása nem vezethet olyan eredményre, hogy a felek között más típusú, más pénzügyi konstrukciójú szerződés maradjon fenn, vagyis a bíróság a korábbi deviza alapú szerződés helyett nem hozhat létre forint alapú és forint BUBOR kamatozású konstrukciót, mert az nem felelne meg a felek szerződéskötéskor fennálló akaratának.

[18] A szerződés alapján a felpereseket korlátlan árfolyamkockázat-viselési kötelezettség terhelte. A deviza alapú szerződések jellegadó tulajdonsága az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselése, amely nem lenne tisztességtelen, ha nem lenne korlátlan, és csak a szerződés megkötésekor előre látható kockázat viselésére vonatkozna. Ezt támasztja alá a 2014-ben hatályba lépett 2014/17/EU irányelv 23. cikke, amely megengedi a deviza alapú hitelezést, amennyiben a fogyasztót terhelő árfolyamkockázat korlátozott vagy korlátozható, de nem korlátlan. Mindebből következően az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása során a Kúria konzultációs testületének 2019. június 19-i állásfoglalásában írt II. pont szerinti, az átváltási árfolyam maximalizálásán alapuló elszámolási módot kell követni akként, hogy a felperesek által viselendő árfolyamkockázat mértékét a szerződéskötéskor észszerűen előre látható kockázatnak megfelelően kell meghatározni.

[19] A felperesek a per során kétféle elszámolási módra hivatkoztak, egyrészt a kölcsön folyósításakor alkalmazott árfolyamhoz képest 20%-kal magasabb fixált árfolyam alkalmazására, amelyhez nem terjesztettek elő összegszerűen meghatározott kereseti kérelmet, másrészt az árfolyamkockázatból adódó terhek 20% - 80% arányú megosztására, amelyre tekintettel 348.625 forint visszatérítését kérték.

[20] A felperesek így előterjesztett kereseti kérelme azonban ellentmondásos, mert annak petituma nincs összhangban a saját maguk által hivatkozott egyik elszámolási módszerrel sem, és nem felel meg a Kúria konzultációs testületének 2019. június 19-i állásfoglalásában írt II. pont szerinti számítási módszernek sem. A Kúria konzultációs testületének állásfoglalása értelmében a folyósítási árfolyamhoz képest kell meghatározni azt a konkrét maximált árfolyamot, amelyig a kockázatot a fogyasztó viseli, és amely fölött a további árfolyamemelkedésből eredően már nem terheli fizetési kötelezettség.

[21] A folytatódó eljárásban ezért a felpereseket fel kell hívni arra, hogy egyértelműen határozzák meg az érvénytelenség jogkövetkezményének levonására alkalmazandó számítási

módszert, illetve annak megfelelően pontosítsák kereseti kérelmük összecszerűségét. Amennyiben az alperes az így előterjesztett elszámolást vagy a kockázatviselés felperesek által meghatározott maximumát vitatja, úgy az álláspontjának megfelelően saját elszámolást kell előterjesztenie. Csak ezt követően lesz az elsőfokú bíróság abban a helyzetben, hogy a szakértői bizonyítás szükségességéről döntsön, és az érvénytelenség jogkövetkezményeit a kereseti kérelem és ellenkérelem korlátai között megfelelően vonja le.

[22] Mindezek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a régi Pp. 253. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta és a régi Pp. 213. § (3) bekezdése alapján közbenső ítélettel megállapította az árfolyamkockázatot a fogyasztóra terhelő szerződési feltétel tisztességtelenségét, egyben a perbeli szerződés teljes érvénytelenségét. A felek között ebből adódó elszámolás érdekében további eljárási cselekményekre van szükség, az elszámolás a rendelkezésre álló adatok alapján nem végezhető el.

[23] Az ítéltábla a felperesek másodfokú eljárásban felmerült költségét a Pp. 252. § (4) bekezdésének alkalmazásával, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése alapján csupán megállapította, arról és a felperesek személyes költségmentessége folytán le nem rótt eljárási és fellebbezési illeték viseléséről az elsőfokú bíróságnak az összecszerűségre folytatódó eljárás eredményéhez képest a pervesztesség-pernyertesség arányában az ítéletben kell majd határoznia.

Budapest, 2021. május 7.

Dr. Darákné dr. Nagy Szilvia

Dr. Benedek Szabolcs

Takácsné dr. Kükáló Judit

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró

...